

АДМІНІСТРАТИВНО-ВОДНЕ ПРАВО: ЧИ МОЖЛИВИМ Є ВИОКРЕМЛЕННЯ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА?

ADMINISTRATIVE-WATER LAW: IS SEPARATION POSSIBLE IN THE SYSTEM OF ADMINISTRATIVE LAW?

Коломоєць Т.О., д.ю.н., професор,
Член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений юрист України,
декан юридичного факультету
Запорізький національний університет

Кремова Д.С., PhD, викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Оновлення галузевої нормотворчості в сучасних умовах державотворення і правотворення в Україні зумовлює перегляд «базових» доктринальних положень, які формують науковий фундамент для зазначених процесів у державі. «Новий» погляд на галузь права неможливий без «ґрунтового занурення» в його систему, яка визначає внутрішню структуру галузі, її елементи, зв'язки між ними, а, з огляду на унікальність адміністративного права, питання нового погляду на його систему й релевантність складових її елементів набуває надмірної «гостроти». З огляду на докорінний перегляд положень сучасної вітчизняної адміністративно-правової науки стосовно розуміння системи адміністративного права, й враховуючи домінування доктринального підходу щодо поділу її на Загальне та Особливе адміністративне право, із акцентом уваги на останнє як таке, що охоплює елементи, зорієнтовані на галузеве регулювання окремих сфер суспільних відносин, з максимальним використанням всього галузевого інструментарію й специфіки сфери регулюючого впливу, нагальним є не лише з'ясувати, які елементи формують відповідну складову системи права, а й обрати релевантну назву для них. В Особливому адміністративному праві як складовій системі адміністративного права в цілому потрібно виокремлювати сукупність норм права, які зорієнтовані на сферу водних відносин. Для позначення такого елемента в системі адміністративного права в цілому й Особливого адміністративного права зокрема цілком можна використати «складну назву», яка б охоплювала вказівку й на галузеву приналежність норм права й особливість безпосередньої сфери відносин. Такою назвою може бути «адміністративно-водне право», що поєднує галузеву належність норм й сферу їх регулюючого впливу. Більше того, виокремлення такого елемента в Особливому адміністративному праві цілком узгоджується із новітньою тенденцією у галузевій доктрині поділу системи права на складові із абсолютною визначеністю їх назв.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-водне право, система адміністративного права, водні правовідносини, водні ресурси, елемент, Особливе адміністративне право, публічне адміністрування, адміністративна відповідальність.

Renewal of sectoral rulemaking in modern conditions of creation of the state and law-making in Ukraine determines the revision of «basic» doctrinal provisions, which form the scientific basis for these processes in the state. «New» look at the field of law is impossible without «thorough immersion» in its system, which determines the internal structure of the branch, its elements, connections between them, and, given the uniqueness of administrative law, the question of a new look at its system and relevance of its constituent elements becomes excessively «acute». Given the radical revision of the provisions of modern domestic administrative and legal science regarding the understanding of the system of administrative law, given the dominance of doctrinal approach regarding its division into General and Special administrative law, with an emphasis on the latter as covering elements focused on sectoral regulation of certain areas of public relations, with maximum use of all sectoral tools and specificity of sphere of regulatory impact, strongly not only In the Special administrative law as a component system of administrative law as a whole should be distinguished the totality of law norms focused on the sphere of water relations. To designate such an element in the system of administrative law in general and the Special administrative law in particular we can use a «complex name», which covers an indication of both the branch belonging of law norms and the peculiarity of the immediate sphere of relations. Such a name can be «administrative-water law», which combines the branch belonging of norms and the sphere of their regulating influence. Moreover, the allocation of such an element in the Special administrative law agrees with the latest trend in the branch doctrine of division of the system of law into components with absolute certainty of their names.

Key words: administrative law, administrative and water law, system of administrative law, water legal relations, water resources, element, Special administrative law, public administration, administrative responsibility.

Вступ. Актуальність теми. Оновлення галузевої нормотворчості в сучасних умовах державотворення і правотворення в Україні зумовлює перегляд «базових» доктринальних положень, які формують науковий фундамент для зазначених процесів у державі. «Новий» погляд на галузь права неможливий без «ґрунтового занурення» в його систему, яка визначає внутрішню структуру галузі, її елементи, зв'язки між ними, а, з огляду на унікальність адміністративного права, питання нового погляду на його систему й релевантність складових її елементів набуває надмірної «гостроти». Забезпечення «галузевої чистоти» без «зазіхання на інші елементи системи права в цілому й водночас урахування модифікації наявності складових й появи нових істотно активізують науковий пошук оптимальної моделі як системи галузі в цілому, так і її складових елементів Особливого адміністративного права суперечностей галузевих норм із «ускладненнями» назвами не тільки викликає міжгалузеві доктринальні дискусії, а й взагалі змушує ще раз з'ясувати всю унікальність адміністративного права як галузі в системі національного права, в т.ч. й щодо «розширення» сфери регулюючого впливу або ж модифікації вже сформованої. Все це змушує ґрунтовно проаналізувати «складні» елементи Особливого адміністративного права із тим, щоб все ж таки підтвердити їх галузеву належність й актуалізувати питання щодо релевантності їх назв або ж констатувати «штучність» їх виокремлення, що «посягає на галузеву чистоту» в цілому. **Мета роботи** на підставі опрацювання наявних джерел з'ясування доцільності виокремлення в системі адміністративного права адміністративно-водного права як такого елемента, що поєднує галузеву належність норм права та специфіку їх орієнтації на конкретну сферу суспільних відносин. **Об'єкт роботи** формують суспільні відносини, що виникають у процесі адміністративно-правового регулювання водних відносин. **Предмет дослідження** – проблематика можливості

нальні дискусії, а й взагалі змушує ще раз з'ясувати всю унікальність адміністративного права як галузі в системі національного права, в т.ч. й щодо «розширення» сфери регулюючого впливу або ж модифікації вже сформованої. Все це змушує ґрунтовно проаналізувати «складні» елементи Особливого адміністративного права із тим, щоб все ж таки підтвердити їх галузеву належність й актуалізувати питання щодо релевантності їх назв або ж констатувати «штучність» їх виокремлення, що «посягає на галузеву чистоту» в цілому. **Мета роботи** на підставі опрацювання наявних джерел з'ясування доцільності виокремлення в системі адміністративного права адміністративно-водного права як такого елемента, що поєднує галузеву належність норм права та специфіку їх орієнтації на конкретну сферу суспільних відносин. **Об'єкт роботи** формують суспільні відносини, що виникають у процесі адміністративно-правового регулювання водних відносин. **Предмет дослідження** – проблематика можливості

виокремлення в системі адміністративного права адміністративно-водного права й релевантність його назви. **Методологічне підґрунтя** сформоване за рахунок загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, що дозволило розглянути питання в динаміці, комплексно, виокремити проблемні питання та запропонувати шляхом їх вирішення (експертних оцінок, спеціально-юридичний, логічний, порівняльно-правовий, моделювання, прогнозування тощо). **Ступінь дослідження питання у науці.** В наявності достатня кількість наукових робіт з проблем системи адміністративного права (наприклад, роботи Р. Мельника, Ю. Битяка, В. Гаращука, С. Стеценка та ін.), окремих його складових, в т.ч. й «складних елементів», «елементів із ускладненою назвою» (наприклад, роботи В. Бевзенка, С. Петрова, В. Пашинського тощо). Водночас є роботи з водного права (наприклад, роботи В. Джуган) як складового елементу системи природоресурсного, екологічного права. Робіт, безпосередньо присвячених адміністративно-водному праву немає, що й актуалізує науковий пошук.

Основний зміст. I. Система адміністративного права: традиції та новачі сучасного доктринального виміру. Питання системи адміністративного права є одним із тих «глобальних» питань, дослідженню якого увага вчених-адміністративістів приділяється з певною періодичністю у зв'язку із переглядом змісту та призначення адміністративного права як галузі національного права. Традиційно система галузі розглядається як «соціально-обумовлена, структурована сукупність взаємопов'язаних правових норм і принципів, згрупованих за відповідними критеріями у різновиди об'єднання, яка відображає внутрішню будову права» [1, С. 713], як «створена в результаті діяльності людей, інтегрована принципами права, зумовлена сполученням публічних та приватних інтересів сукупність правових норм, внутрішня організація якої характеризується їх єдністю, узгодженістю, диференціацією, групуванням у відносно самостійні структурні утворення» [2, С. 143; 3, С. 11].

Відповідні загально-правові доктринальні положення враховуються і представниками галузевих правових наук при формулюванні визначень систем галузевих елементів системи права. Не є винятком із цього й підхід вчених-адміністративістів, які пропонують розгляд системи національного права як «внутрішня єдність галузі адміністративного права, яка відображає послідовне розміщення і взаємозв'язок її структурних елементів (частин) – підгалузі права і правових інститутів, що складаються з певних сукупностей однорідних норм» [4, С. 382], як «сукупності пов'язаних між собою елементів, представлених нормами, інститутами та галузями» [4, С. 382], як «сукупності елементів галузі права, які характеризуються наявністю певного набору зв'язків, завдяки яким має місце єдність цих елементів й водночас розвиток системи завдяки модифікації цих елементів, появі нових, активному реагуванню на зміни як в самій системі, так і зовні» [4, С. 382], як «... «розкладання» адміністративного права на певні елементи, сукупність яких і утворює єдине ціле-галузь адміністративного права» [5, С. 70], як «внутрішню структуру галузі адміністративного права» [6, С. 17]. Не зважаючи на все розмаїття формулювань, які пропонуються представниками науки адміністративного права, можна все ж таки спостерігати їх однаковість у «базовому» підході до розуміння системи адміністративного права як «внутрішньої структури галузі, яка поєднує елементи, пов'язані між собою». Сприймаючи систему в аспекті внутрішнього поділу, сукупності елементів, водночас різними є погляди сучасних вчених-адміністративістів на те, якими є ці елементи, а також їх кількісні показники. Демонструючи єдність поглядів щодо самої «ідеї» системи адміністративного права, індивідуальність доктринальних поглядів проявляється у «наповненні її».

Не зважаючи на «активність» у висвітленні відповідного питання у різноманітних галузевих наукових, навчальних джерелах, різний обсяг приділеної уваги і, як наслідок, різний ступінь деталізації доктринальних положень щодо розуміння системи адміністративного права, можна умовно виділити декілька «домінуючих» підходів щодо «кількісних» і «якісних» характеристик елементів останньої. Так, першим або ж традиційним, таким, що сприйнятий більшістю представників науки адміністративного права, й такий, що ґрунтується на загальнотеоретичних положеннях розуміння елементів будь-якої системи права, є поділ системи адміністративного права на підгалузі, інститути, норми, із внутрішнім поділом кожного із елементів на різновиди за різними критеріями. Назвати цей поділ новаціним, навряд чи можливо, з огляду на сприйняття усталених загальноправових доктринальних положень щодо поділу галузевого елементу системи права на внутрішні складові частини. Такий поділ, скоріше за все, варто розглядати в якості традиційного, «базового», «стандартного», «загального». Так, зокрема, пропонується виокремлювати інститут суб'єктів адміністративного права, інститут публічного адміністрування, інститут адміністративних послуг, інститут контролю у публічному адмініструванні тощо. Водночас в якості підгалузей адміністративного права формуються позиції вчених-адміністративістів щодо доцільності виділення адміністративно-процедурного права, службового права, права звернення осіб тощо [5, С. 72]. У наукових, навчальних галузевих джерелах цілком можна зустріти положення про виокремлення в системі адміністративного права в якості підгалузей освітянського права, будівельного права, військового права тощо (наприклад, роботи С. Кушніра, В. Пашинського, В. Бевзенка), як інститутів – інституту електронних петицій (наприклад, роботи Д. Лученка), інспекційного права, права публічного майна, інститут адміністративного договору, інститут адміністративного розсуду (наприклад, роботи Н. Блажівської) тощо. Хоча і пропонуються вченими-адміністративістами «традиційні елементи» системи адміністративного права – підгалузі, інститути, норми («кількарівневий зріз»), проте неоднозначними є погляди щодо самого поділу «галузевого масиву» між ними і, як наслідок, різноваріативні моделі «підгалузевого елементу», «інституційного елементу» (і різними не тільки у назві цих елементів, а і їх змістовному наповненні). Так, наприклад, службове право вже впродовж тривалого часу є предметом дискусій у середовищі вчених-адміністративістів стосовно того, яким все ж таки воно є елементом системи адміністративного права – підгалуззю чи інститутом й прихильники кожного із напрямків обґрунтовують свою позицію (наприклад, роботи А. Біли-Тіунової, Т. Аніщенко, С. Припутня, Ш. Гаджієвої тощо) [7; 8; 9], М. Титаренко, Б. Коваленка [10; 11]. Не менш запеклими є дискусії у фаховому галузевому науковому середовищі і щодо місця і ролі у системі адміністративного права адміністративно-процедурного права (наприклад, роботи І. Бойко, І. Картузової, В. Тимощука, О. Соловйової, О. Кузьменко, О. Миколенка тощо). Проблематика заохочення в адміністративному праві обумовила появу декількох «течій» у вітчизняній правовій науці стосовно заохочувального права як підгалузі або ж інституту адміністративного права [12]. Аналогічним є й підхід у визначенні цього питання і стосовно дисциплінарно-деліктного права [13], будівельного права [15], поліцейського права (наприклад, роботи О. Проневича, Р. Миронюка, А. Собакря тощо). При цьому можна навіть простежити тенденції у формуванні доктринальних положень щодо цих елементів системи права – фрагментарне згадування – аналіз змін до чинного законодавства в аспекті потреби формування нового наукового базису – посилення уваги наукової спільноти до сукупності галузевих норм – пошук ознак інституту або ж підгалузі – погоджуючись із збільшенням

«кількісних» показників відповідної сукупності норм права, виділення кількох підходів щодо різного розуміння її місця в системі права – обґрунтування власної позиції щодо цього питання, із критичним аналізом підходів опонентів наукового напрямку – групування прихильників різних наукових напрямків.

Другим можна вважати т. зв. «умовний поділ на частини», які розподіляють весь «нормативний галузевий зміст між собою» й, доповнюючи одна одну, формують адміністративне право як «єдине ціле». Вважати цей доктринальний підхід у розумінні системи адміністративного права новаторським, новаціним, з одного боку, не можна, бо поділ системи адміністративного права на частини (зокрема Загальну та Особливу, Загальну, Особливу, Спеціальну [15, С. 12-15]) пропонували вчені-адміністративісти й у минулому столітті. Проте, з іншого боку, «оновлена модель поділу на умовні складові» дозволяє розглядати цей доктринальний підхід в якості новаціного, а запропоновані деякі авторські моделі такого поділу, із нестандартним поглядом на їх ресурс в сучасних умовах докорінного перегляду змісту і призначення галузі в цілому, й взагалі формують підстави для визнання його новаторським. Так, зокрема, хоча ще можна зустріти у галузевих джерелах варіант поділу системи адміністративного права на Загальну та Особливу частини, із розподілом між ними всього масиву галузевих правових норм у різних конфігураціях їх поєднання в елементи системи права [15, С. 12-13]. Водночас, «домінуючим» же все ж таки є погляд на систему адміністративного права в аспекті її поділу на Загальне адміністративне право та Особливе адміністративне право, знову ж таки із поділом між ними всіх норм права у їх інституційних та підгалузевих формуваннях. З огляду вже на самі назви зазначених умовних складових системи адміністративного права, Загальне адміністративне право охоплює положення загального характеру, а Особливе – враховує специфіку безпосереднього предмету регулювання.

Пропонуючи умовний поділ системи адміністративного права, вчені-адміністративісти формують й різні підходи щодо їх наповнення. І, якщо щодо окремих формувань (а мова, в основному, стосується підгалузевих виміру) простежується певна однотайність – наприклад, щодо адміністративно-деліктного права, службового права, адміністративно-процедурного права як складових Особливого адміністративного права (варто одразу ж відзначити, що, у більшості своїй, різняться положення доктрини щодо «кількісних» і «якісних» характеристик саме Особливого адміністративного права). Стосовно ж певної кількості елементів Особливого адміністративного права запропоновані положення є не тільки відмінними за назвою, змістом, а й навіть до певної міри дискусійними, що й зумовлює зацікавленість представників й інших галузевих наукових фахових шкіл.

У Особливому адміністративному праві в якості елементів пропонується виокремлення, наприклад, муніципального права (наприклад, роботи Р. Мельника, В. Бевзенка, І. Гриценка та ін.), хоча протилежні за змістом в аспекті місця і ролі муніципального права в системі національного права аргументи у своїх роботах формують вчені-конституціоналісти (наприклад, роботи О. Батанова, М. Баймуратова, Т. Смінько, Ю. Барабаша тощо). Протилежними за змістом, із поданням аргументації, є положення щодо виокремлення права соціального захисту в роботах вчених-адміністративістів, вчених-представників науки трудового права. Не менш «яскравими» в обґрунтуванні галузевої належності, а отже й можливості і доцільності виокремлення в Особливому адміністративному праві є доктринальні положення представників різних наукових галузевих фахових напрямків щодо права охорони навколишнього природного середовища, атомного права, будівельного права, дорожнього

права, права свободи зібрань тощо. Автори підручника «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша демонструють сучасний погляд на відповідну складову системи адміністративного права й фактично акумулюють різноваріативні формулювання підгалузевих елементів адміністративного права [16]. Серед новацій т. зв. «умовного» підходу до розуміння системи адміністративного права цілком можна виділити «внутрішній» поділ Особливого адміністративного права на «складні» та «прості» підгалузі, щодо яких і виникають найзапекліші доктринальні дискусії. Якщо щодо «простих», серед яких: поліцейське право, службове право тощо, «накал наукової боротьби» є меншим, водночас саме щодо т. зв. «складних» - він є не тільки високим, а й постійно посилюється, в т.ч. й із залученням представників інших галузевих наукових напрямків. До таких «складних» елементів варто відносити, наприклад, адміністративно-господарське право (наприклад, численні роботи С. Петрова) [17], поява якого свого часу «збурила» наукову «битву» вчених-адміністративістів та вчених-представників науки господарського права. Не менш «яскравим» є й науковий дискурс стосовно адміністративно-земельного права, запропонованого свого часу В. Бевзенком [18], адміністративно-військового права (наприклад, роботи В. Пашинського) [19]), адміністративно-будівельного права (наприклад, роботи В. Бевзенка) тощо. Саме підхід до «поєднання» (навіть у назві) «традиційних» галузевих елементів системи національного права й обумовлює актуальність питання дієвості такого виокремлення сукупності правових норм у одній із частин системи одного із елементів системи національного права. Така дискусія можлива й щодо «якості» назви таких елементів й щодо їх змістовного наповнення.

II. Адміністративно-водне право – міф чи реальність? Одразу ж варто зазначити, що доктринальних положень щодо виокремлення адміністративно-водного права в системі адміністративного права зустріти можна досить рідко, проте підстави для цього цілком можна знайти, навіть базуючись на тих положеннях, які формують вчені-адміністративісти. Так, зокрема, Л. Гбур, досліджуючи проблематику адміністративної відповідальності за порушення стандартів у сфері використання та охорони водних ресурсів, зазначає, що відповідні протиправні діяння потрібно вважати «адміністративними водними правопорушеннями», а відповідну сукупність норм, які регулюють зазначені відносини, - адміністративно-деліктним водним правом [20]. Демонструючи єдність поглядів щодо відповідної деліктної складової адміністративного права, Д. Богущьких, також фактично підтверджує певну виокремленість зазначеної сукупності правових норм у системі адміністративного права [21]. Дійсно, акцент уваги зосереджено на деліктних адміністративно-правових нормах, що регулюють сферу використання водних ресурсів, однак не варто забувати і про регулятивні адміністративно-правові норми, також зорієнтовані на зазначену сферу суспільних відносин. Якщо у роботах, із «традиційним» поділом системи права на складові елементи, це питання висвітлюється, як правило, з аналізом окремих інститутів («контроль, нагляд» у сфері охорони і використання водних ресурсів, «адміністративні процедури», «адміністративні послуги» у зазначеній сфері тощо), підгалузей (наприклад, адміністративно-деліктного права). Тоді як у роботах прихильників «умовного» поділу системи адміністративного права є роботи зі положеннями «більш радикального» змісту, в яких виокремлюється не тільки підгалузь правоохорони навколишнього природного середовища (наприклад, роботи І. Галунька, Р. Мельника, В. Бевзенка, І. Гриценка тощо), право охорони довкілля (наприклад, роботи Я. Лазура, Т. Карабін, І. Сухан тощо), а й «водне право» як «сукупність нижчого рівня» [16, С. 172]. Щоправда використання такої назви як «водне право»

для позначення елемента системи адміністративного права цілком може викликати заперечення у представників науки екологічного права, які також виокремлюють водне право, проте як елемент системи екологічного або ж інколи природоресурсного права. Так, наприклад, В. Джуган, аналізуючи правове регулювання використання та охорони вод в Україні, виокремлює воду як предмет охорони, використання, пропонує особливий термінологічний ряд для певної сукупності норм права – «водні об'єкти», «водні ресурси», «водокористування» тощо й обґрунтовує доцільність розгляду відповідної сукупності норм права як підгалузі природоресурсного права [22].

Кожна із запропонованих моделей погляду на відповідну сукупність норм права в аспекті їх приналежності до складових системи національного права заслуговує на увагу, оскільки сфера водних відносин регулюється водночас нормами різних галузей права, серед яких і норми адміністративного права (питання публічного адміністрування й використання всього інструментарію, адміністративно-правової охорони тощо). З огляду на це цілком можна вести мову про доцільність комплексного розгляду сукупності всіх норм права, які регулюють відносини, пов'язані з використанням та охороною водних ресурсів, про комплексне формування у системі права в цілому, складовою частиною якого є й та, що об'єднує норми адміністративного права, що покликані регулювати відповідні відносини. З огляду на те, що така сукупність галузевих норм не може розглядатися й без «прив'язки» до системи адміністративного права, цілком можна включати до Особливого адміністративного права, поряд з аналогами, які також регулюють відносини предмету галузі в цілому й визначають особливості певної його частини. Отже, відповідаючи на запитання, чи є сукупність норм права, які регулюють відносини публічного адміністрування, адміністративної відповідальності в сфері водних ресурсів, складовою системи адміністративного права? Варто відповісти так, оскільки це норми, які регулюють відносини, які формують предмет адміністративного права, за допомогою методів адміністративного права. До якої із частин системи адміністративного права варто віднести цю сукупність? З огляду на те, що регламентація відносин здійснюється з урахуванням специфіки безпосередньої сфери суспільних відносин, отже це може бути і має бути Особливе адміністративне право. Якою ж має бути назва відповідної складової Особливого адміністративного права? Аналіз наявних тематичних джерел дозволяє стверджувати, що єдиного підходу у вирішенні цього питання вчені-адміністративісти, на жаль, не демонструють, що й «заохочує» дискусії, в т.ч. й серед вчених-правників в цілому. Так, серед складових Особливого адміністративного права виділяються як цілком логічні, обґрунтовані назви відповідних складових елементів – поліцейське право, службове право. Водночас є й «складні» назви, на які особливо «гостро» реагує наукова спільнота, сприймаючи їх як «прагнення міксувати традиційні елементи сис-

теми права», «як зазіхання» на інші галузі права в системі національного права.

Це у повній мірі стосується й вищезазначеного елемента, який аналізується у роботі. Чи можна його називати «водне право в системі адміністративного права»? Напевне, ні, бо водне право охоплює не лише норми адміністративного права, а отже не варто включати в систему галузі «чужі» елементи. Така ж ситуація й із «природоохоронне, природоресурсне право в системі адміністративного права», що також викликає запитання. Назва має бути такою, щоб відповідати змістовному наповненню – норми адміністративного права регулюють відносини в сфері водних ресурсів, адміністративне право у сфері водних відносин. Можна було б спробувати запропонувати, по аналогії із вже наявними пропозиціями щодо виокремлення елементів Особливого адміністративного права, виділяти адміністративно-водне право, поєднавши тим самим й галузеву належність норм й специфіку безпосередньої сфери їх дії. Хоча ця пропозиція і може викликати дискусію, проте за своїм змістом є цілком логічною і такою, що узгоджується із «новим трендом» в науці адміністративного права із виділення таких елементів, які навіть у назві містять вказівку на сферу регулюючого впливу (на заміну раніше домінуючому поділу Особливої частини адміністративного права на три складові, які охоплювали особливості адміністративно-правового регулювання у різних сферах суспільних відносин) – адміністративно-господарського права, адміністративно-земельного права, адміністративно-будівельного права тощо.

Висновки. З огляду на докорінний перегляд положень сучасної вітчизняної адміністративно-правової науки стосовно розуміння системи адміністративного права, й враховуючи домінування доктринального підходу щодо поділу її на Загальне та Особливе адміністративне право, із акцентом уваги на останнє як таке, що охоплює елементи, зорієнтовані на галузеве регулювання окремих сфер суспільних відносин, з максимальним використанням всього галузевого інструментарію й специфіки сфери регулюючого впливу, нагальним є не лише з'ясувати, які елементи формують відповідну складову системи права, а й обрати релевантну назву для них. В Особливому адміністративному праві як складовій системи адміністративного права в цілому потрібно виокремлювати сукупність норм права, які зорієнтовані на сферу водних відносин. Для позначення такого елемента в системі адміністративного права в цілому й Особливого адміністративного права зокрема цілком можна використати «складну назву», яка б охоплювала вказівку й на галузеву приналежність норм права й особливість безпосередньої сфери відносин. Такою назвою може бути «адміністративно-водне право», що поєднує галузеву належність норм й сферу їх регулюючого впливу. Більше того, виокремлення такого елемента в Особливому адміністративному праві цілком узгоджується із новітньою тенденцією у галузевій доктрині поділу системи права на складові із абсолютною визначеністю їх назв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-Т. Харків: Право. Т. 3. Загальна теорія права / редкол. О.В. Петришин (голова) та ін. Нац. акад. правових наук України: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАПрН України: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017. 952 с.
2. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М.І.Козюбри. Київ, 2016. 392 с.
3. Петришин О.В., Погребняк С.П. Система права: загальнотеоретична характеристика. *Право України*. 2017. № 5. С. 9-17.
4. Адміністративне право: словник термінів / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова; Держ вищ. навч. закл. «ЗНУ». Київ: Ін Юре, 2014. 520 с.
5. Загальне адміністративне право: підручник / [Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А., та ін]; за заг.ред. І.С. Гриценка, Р.С. Мельника. Київ: Юрінком Інтер, 2015, 568 с.
6. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
7. Припутень Д.С. Теорія примусу у службовому праві: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018, 426 с.
8. Аніщенко Т.С. Право публічної служби у системі адміністративного права: автореф. дис... к.ю.н.: 12.00.07. Запоріжжя, 2015, 15 с.
9. Коломоєць Т.О. Службове право – це самостійна галузь права чи елемент системи адміністративного права? Питання адміністративного права. Кн. 2 / [відп. за вип. Н.П. Писаренко]. Харків: ООО «Оберіг», 2018. С. 131-140.

10. Титаренко М.В. Право публічної служби як елемент системи права України : сучасний погляд на специфіку виокремлення : зб. мат. І науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6.07.2017). Київ : Декор, 2018. С. 403-405.
11. Коваленко Б.В. Принципи службового права : монографія. Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 184 с.
12. Заохочення у службовому праві : навчальний посібник / Н.О. Армаш, Ю.А. Берлач, І.В. Болобан та ін., за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2017. 360 с.
13. Дисциплінарно-деліктне право : навч. посібн. / Т.С. Аніщенко, Ю.А. Берлач, Д.С. Бондаренко та ін. за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2016. 464 с.
14. Бевзенко В.М. Будівельне публічне право. Київ: Дакор, 2022, 112 с.
15. Адміністративне право : навч. пос. Для здобувачів вищої освіти / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй та ін. Вид. 2-ге доповнене та перероблене. Харків : Право, 2017. 184 с.
16. Особливе адміністративне право : підручник / за ред. Берндта Візера, Ярослава Лазура, Тетяни Карабін, Олександра Білаша. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022, 464 с.
17. Петров Є.В. Феноменологія адміністративно-господарського права. Харків : Діса-плюс, 2012. 392 с.
18. Бевзенко В.М. Адміністративно-земельне право. Київ : Алерта, 2015. 180 с.
19. Пашинський В.Й. Адміністративно-правове забезпечення оборони України : теорія і практика. Дис... д.ю.н. 12.00.07. Київ, 2020, 520 с.
20. Гбур Л.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів України: автореф. дис...к.ю.н.: 12.00.07. Київ, 2020, 17 с.
21. Богуцьких Д.О. Адміністративна відповідальність у галузі охорони та відтворення водних ресурсів: правова природа та шляхи підвищення ефективності. Юридичний електронний журнал. 2021. № 12. С. 231-234.
22. Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні: автореф. дис...к.ю.н.: 12.00.06. Київ, 2009, 20 с.